

МІЖНАРОДНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОГРАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СВРОІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ

Прикладами найбільш відомих і масштабних програм міжнародного співробітництва, які надають гранти у сфері вищої освіти на реалізацію науково-освітніх міжнародних проєктів в Україні на сьогодні є Еразмус+, програми Жана Моне, Горизонт Європа, Двосторонні наукові конкурси – білатеральні проєкти між Міністерством науки і освіти України і країнами Європи та ін. [2].

Саме зусиллями вищої освіти здійснюється підготовка майбутніх фахівців, які реалізовуватимуть свою професійну діяльність у рамках національної економіки країни, сприяючи її інноваційному розвитку в період війни та в післявоєнному відновленні України. Окрім того на сьогодні у закладах вищої освіти активно розробляються інновації, подальше впровадження яких на практиці забезпечує активізацію інноваційного розвитку країни.

Українські вчені зацікавлені в участі у програмах міжнародного співробітництва і науково-освітніх міжнародних проєктах з кількох причин. По-перше, це можливість удосконалити й оновити діяльність освітнього чи наукового закладу за рахунок суми отриманого гранту. По-друге, здобуття міжнародного гранту передбачає суттєве поліпшення іміджу і підвищення конкурентоспроможності як окремого партнера за науково-освітнім міжнародним проєктом, так і країни в цілому. По-третє, здобуття гранту дозволяє освітнім і науковим установам здійснити практичну реалізацію наукових розробок саме інноваційного розвитку. По-четверте, робота у рамках будь-якого науково-освітнього міжнародного проєкту означає вихід його учасників на міжнародну арену та значне розширення й укріплення їх зовнішніх контактів.

До переваг використання міжнародних грантів можемо віднести наступні: можливість отримання необхідного для реалізації науково-освітнього міжнародного проєкту фінансування; безповоротний характер грантової підтримки; можливість ефективної, повної і своєчасної реалізації проєкту та впровадження інновацій на практиці; вільний доступ інформації про світовий досвід; можливість отримання консультацій у досвідчених закордонних фахівців; налагодження і розширення міжнародних контактів; вихід учасників науково-освітнього міжнародного проєкту на міжнародну арену; інтеграція у міжнародне науково-дослідне співтовариство тощо.

Використання грантів, здобутих у рамках науково-освітніх програм міжнародного

співробітництва, на нашу думку, має й певні труднощі, зокрема: складність отримання; необхідність повного та чіткого дотримання прописаних у проєктній заявці заходів і значні труднощі з внесенням до них змін; жорсткий контроль за використанням наданих міжнародним фондом коштів; обов'язкове звітування про хід реалізації науково-освітнього міжнародного проєкту; імовірність виникнення непорозумінь і конфліктних ситуацій, спричинених відмінністю менталітетів та професійних навичок у проєктній діяльності партнерів; фінансові труднощі, пов'язані зі сплатою частки співфінансування за проєктом тощо.

Оцінивши наведені вище сильні та слабкі сторони використання грантів за науково-освітніми програмами міжнародного співробітництва, можемо впевнено визнати такий спосіб залучення коштів на реалізацію науково-освітніх міжнародних проєктів як один із найпривабливіших та найбільш перспективних за сучасних умов глобалізації економічної, інноваційної, науково-дослідної та освітньої діяльності. Узагальнена оцінка масштабів та результативності реалізації науково-освітніх міжнародних проєктів в Україні дозволила встановити: по-перше, високу активність і зацікавленість національних суб'єктів участю в багатосторонньому міжнародному співробітництві; по-друге, позитивну динаміку обсягів проєктної діяльності у сферах освіти і науки, яка, водночас, може бути більш потужною за умови продуманої державної підтримки; по-третє, закритість інформації щодо чітких параметрів обсягів, структури, кількості членів проєктної команди, а головне – досягнутих результатів, що унеможливило точне визначення ефективності, внеску проєктів в забезпечення інноваційного розвитку економіки. Рівень активності вітчизняних організацій у напрямі розробки науково-освітніх міжнародних проєктів поступово зростає [1]. Разом з тим, загальний рівень залученості нашої держави у світове наукове співтовариство на сьогоднішній день, на нашу думку, не можна назвати задовільним.

Проте Україна має досить великий потенціал для подальшого розвитку в цьому напрямі. Вітчизняні освітні та науково-дослідні установи мають укріплювати існуючі міжнародні зв'язки та знаходити нових партнерів за кордоном, а органам державної влади України варто всіляко сприяти такій діяльності.

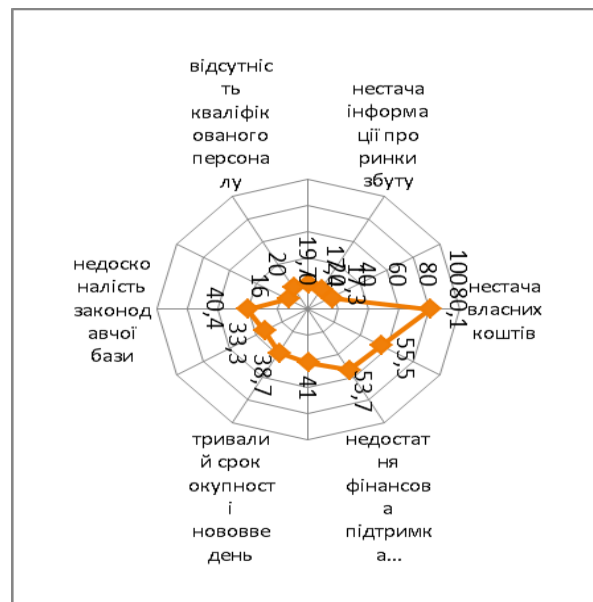
Розробка та практична реалізація науково-

освітніх міжнародних проектів спонукає їх учасників до активізації інноваційної діяльності в країні, забезпечуючи таким чином інноваційний розвиток національної економіки. При цьому, на наше переконання, ефективне управління реалізацією науково-освітнього міжнародного співробітництва в системі державної інноваційної політики України можливе лише за умови врахування концепції життєвого циклу і, відповідно, основних особливостей управління науково-освітніми міжнародними проектами на різних фазах та етапах їх розробки й практичного впровадження. Організація трансферу технологій шляхом безпосередньої передачі нематеріальній технології (НДР) від науки у виробництво (і у зворотньому напрямі – якщо мова йде про промислові прикладні розробки, які мають значення для науки) або створення нових технологічних підприємств, спочатку націлених на впровадження власних якісно нових розробок, а також інтеграції промислових і науково дослідницьких структур (створення інноваційних кластерів в економіці). Тобто, йдеться про формування основи для виникнення кооперативних відносин у дослідженнях і розробках між приватним сектором (виробництвом) та державним науково-технічним сектором. Вирішення проблеми відсутності державних дієвих інституційних механізмів реалізації стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в країні можливе шляхом оптимального об'єднання можливостей і зусиль освітніх, наукових, виробничих і ринкових структур як основних учасників інноваційного розвитку: через утворення спеціальних об'єднань, зацікавлених у кінцевому результаті, тобто створення "інноваційних кластерів" для пріоритетних галузей/регіонів в рамках державно-приватного партнерства.

Моніторинг основних проблем руху української економіки в інноваційному напрямі розвитку в період війни дає підстави констатувати, що здійснення регуляторної політики інноваційного розвитку розглядається як ефективний макроекономічний інструмент створення сприятливого регуляторного клімату в окремих галузях народного господарства з подальшим напрацюванням зауважень та пропозицій щодо поліпшення нормативно-правової та законодавчої бази, її регулювання та вдосконалення методичних засад здійснення регуляторної політики.

Відтак, результати дослідження показують, що основними факторами, що перешкоджають здійсненню інноваційної діяльності в період війни є: нестача власних коштів (80,1% обстежених підприємств), значні витрати на нововведення (55,5%), недостатня фінансова підтримка держави (53,7%), високий економічний ризик (41%), тривалий термін окупності нововведень (38,7%), відсутність коштів у замовників (33,3%). Також на розвиток інноваційної діяльності суттєво вплинула недосконалість

законодавчої бази (40,4%), відсутність попиту на продукцію (16%), відсутність кваліфікованого персоналу (20%), відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами й науковими організаціями (19,7%), нестача інформації про ринки збуту (17,4%), нестача інформації про нові технології (17,3%) (рис. 1).

Рис.1. Фактори, що перешкоджають здійсненню інноваційної діяльності в Україні

Джерело: розраховано автором за даними [1]

Проаналізовані масштаби участі України у програмах міжнародного співробітництва, діяльність яких орієнтована на надання грантів на практичну реалізацію науково-освітніх міжнародних проектів, зокрема в майбутньому програм міжнародного співробітництва у сфері освіти, є одними з провідних факторів стимулювання інноваційного розвитку національної економіки в період війни та післявоєнного відновлення.

Можна підсумувати, що активізація інноваційного розвитку в Україні потребує розширення можливостей для іноземного інвестування.

Список літератури

1. Міжнародні інноваційні програми як інструмент євроінтеграції України : монографія / Т. В. Марченко. Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т, 2021. 220 с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України : [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України : [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.mon.gov.ua>
4. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України 14.09.2006 № 143 : [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>